

Nr 217.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån till främjande av bostadsproduktionen; given Stockholms slott den 15 mars 1929.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, sid. 48—51, anmälde jag en den 3 november 1928 dagtecknad framställning från statens byggnadsbyrå angående anslag till byrån för budgetåret 1929/1930. Jag omnämnde därvid, att byggnadsbyrån i en senare skrivelse av den 23 november 1928 jämväl gjort framställning om att för år 1930 måtte få till beredande av nya lån ur statens bostadslånefond av de till bostadslånefonden inflytande amorteringarna och räntorna för år 1929 disponeras ett belopp av högst

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 181 häft. (Nr 217.) 401 29 1

4,000,000 kronor. I sammanhang härmed yttrade jag, att frågan om i vilken omfattning statens byggnadsbyrå bör fortsätta sin verksamhet borde ses i visst samband med, bland annat, frågan om möjlighet bör beredas att jämväl under år 1930 genom nya lån ur statens bostadslånefond lämna ekonomiskt stöd till främjande av bostadsproduktionen.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga sistberörda spörsmål.

Härvid vill jag till en början i korthet erinra om de senare årens statsåtgärder på området.

Statsåtgärder
för åren
1920—1928.

I 1922 års proposition angående lån till främjande av bostadsproduktionen (nr 228 sid. 2) lämnades en sammanfattande översikt över de åtgärder, som från statens sida vidtagits under åren 1920 och 1921 för att genom direkt ekonomiskt stöd främja bostadsproduktionen. Motsvarande redogörelser för de därefter följande åren hava lämnats i propositionerna i ämnet för åren 1923 (nr 62 sid. 2), 1924 (nr 68 sid. 2), 1925 (nr 202 sid. 2), 1926 (nr 153 sid. 2), 1927 (nr 107 sid. 2) och 1928 (nr 84 sid. 2).

Till dessa redogörelser tillåter jag mig nu hänvisa.

1928 års
riksdagsbeslut
och
kungörelse.

År 1928 medgav riksdagen (skrivelse nr 240) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, att för år 1929 finge, till beredande av nya lån ur statens bostadslånefond, av de till fonden inflytande amorteringarna och räntorna för år 1928 disponeras ett belopp av högst 2,000,000 kronor.

För bostadslånefondens bildande och ökning ställdes under åren 1920—1924 till förfogande sammanlagt 55,500,000 kronor. För åren 1925, 1926 och 1927 ställdes sedermera till förfogande för det förstnämnda året 8,000,000 kronor samt för de båda senare åren, i den mån angivna medel därtill kunnat förslå, 8,000,000, respektive 6,000,000 kronor. Det för år 1926 verkligen disponibla beloppet kom att uppgå till 6,900,000 kronor. För år 1928 ställdes till förfogande 6,000,000 kronor och för år 1929, såsom nyss nämnts, 2,000,000 kronor. För åren 1920—1929 hava sålunda gjorts disponibla för utlåning ur bostadslånefonden sammanlagt 84,400,000 kronor. Härav har emellertid en del utgjorts av amorteringar å tidigare beviljade lån ur fonden. Jämväl må nämnas, att år 1923 ett belopp av 3,000,000 kronor enligt riksdagens medgivande fick disponeras för beredande av extra statsbidrag. Beloppet, som utgick av byggnadsskattemedel, användes till avskrivningar å lån ur bostadslånefonden, och de icke fullt 3,000,000 kronor, som sålunda tillfördes fonden, utlånades samma år på nytt. Samtliga av bostadslånefonden disponerade medel hava erhållits såsom lån från rusdrycksmedelsfonden.

Med avseende å de för år 1929 disponibla länemedlen hava bestämmelser meddelats i *kungörelsen den 1 juni 1928 (nr 192) angående lån ur statens bostadslånefond*. Bestämmelserna ansluta sig till föreskrifterna i 1927 års motsvarande kungörelse (nr 231), för vilkens huvudsakliga innehåll redogörelse lämnades i 1928 års proposition i ämnet (nr 84 sid. 3).

Här må lämnas en översikt av de viktigare bland de föreskrifter, vilka gälla i förevarande hänseende.

Lån ur bostadslånefonden kan lämnas för bostadsbyggande i stad, köping eller annat samhälle, där större bostadsbrist förefinnes eller sadant statsunderstöd av andra omständigheter är särskilt påkallat. Lån må tillgodokomma kommun eller, under förmedling av särskild låneförmedlare, bolag, förening, stiftelse eller enskild person för uppförande av bostadshus, innehållande en eller flera lägenheter. Lånen skola så fördelas, att därigenom särskilt främjas företag av direkt allmännyttig natur eller med anordningar, som avse att bereda den boende äganderätt eller annan stadigvarande rätt till bostaden (kommunala eller halv kommunala företag, kooperativa företag, egnahemsföretag eller liknande). Låneförmedlare må vara vederbörande kommun samt bolag, förening eller stiftelse, som Kungl. Maj:t lämnat tillstånd därtill.

Lån må ej, med mindre Kungl. Maj:t på synnerliga skäl lämnar tillstånd därtill, utgå för större lägenheter än om tre rum och kök eller, där fråga är om egnahemsbyggnad innehållande allenast *en* lägenhet, om fyra rum och kök.

Lån må ej överstiga femtio procent av byggnadskostnaden, tomtkostnaden däri ej inberäknad, och får — med iakttagande av nyssnämnda belåningsgräns — utgå med högst åttatusen kronor för lägenhet. Inteckning, som lämnas såsom säkerhet för lån, skall ligga inom sjuttiofem procent eller, där fråga är om stenhus inom stads planlagda område inom åttio procent av den belånade egendomens värde, i båda fallen med den jämkning av procentsatsen, som kan betingas av intecknings avrundning till helt hundra-tal kronor.

Låneförmedlare må ej av byggnadsföretagare betinga sig strängare lånevillkor än som gälla i fråga om förmedlarens förbindelse mot staten. Härutinnan göres dock beträffande enskilda låneförmedlare undantag för de bidrag till förvaltningskostnader och till täckande av förluster, som förmedlaren efter Kungl. Maj:ts medgivande må kunna betinga sig av företagaren. I intet fall må låneförmedlare av företagaren mottaga sådan säkerhet för lånet, att den sistnämnde förhindras att i skäligen omfattning för byggnadsföretaget upptaga annat byggnadslån med förmånsrätt framför förmedlarens fordran.

Lån löper med fem procent ränta från lyftningsdagen och såsom amorteringslån med amortering från och med ingången av kalenderåret näst efter det, då lånet utlämnats. Amorteringen jämte ränta å oguldet lånebelopp utgöres genom en annuitet av tillhoppa sex och en halv procent.

Ansökningar om lån ställas till Kungl. Maj:t och ingivas till statens byggnadsbyrå, som har att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till fördelning av lånemedlen.

Under erinran att särskilda redogörelser för användningen av tillgängliga medel för beredande av lån ur statens bostadslånefond m. m. för åren 1920—1928 varit fogade till respektive propositioner i förevarande ämne (1921 nr 357 sid. 6, 1922 nr 228 sid. 4, 1923 nr 62 sid. 3, 1924 nr 68 sid. 3,

Användningen
av 1929 års
lånemedel.

1925 nr 202 sid. 4, 1926 nr 153 sid. 4, 1927 nr 107 sid. 4, 1928 nr 84 sid. 4), övergår jag nu till en redogörelse för dispositionen av 1929 års lånemedel.

I skrivelse den 23 november 1928 framlade *byggnadsbyrån* förslag till fördelning av disponibla lånemedel, vilka utgjordes dels av det för året 1929 anvisade beloppet 2,000,000 kronor, dels av uppkommen besparing å tidigare beviljade lån till ett beräknat belopp av 2,124,000 kronor, eller sammanlagt 4,124,000 kronor.

Vid ansökningstidens utgång den 1 november 1928 hade förelegat ansökningar från det antal låneförmedlare och till de belopp, som i följande förteckning angivas. I densamma angivas tillika de belopp, vilkas beviljande byrån i sitt förslag förordat.

Lånesökande	Sökt belopp kronor	Av byggnadsbyrån föreslaget belopp kronor
12 städer	1,192,530	995,050
5 köpingar	253,730	73,900
5 landskommuner och municipalsamhällen	70,850	24,275
5 enskilda låneförmedlare	4,366,000	2,676,000
2 enskilda personer	16,000	—
Summa	5,899,110	3,769,225

Rörande de grundsatser, som varit vägledande vid förslagets upprättande, anförde byrån i sistnämnda skrivelse följande.

Vid prövningen av ansökningarna och uppgörande av förslag till fördelning av tillgängliga medel hade jämlikt kungörelsen den 1 juni 1928 (nr 192) hänsyn i främsta rummet tagits till inom respektive kommun förefintlig bostadsbrist, och hade kännedom därom vunnits icke blott genom ansökningshandlingarna utan även genom från socialstyrelsen inhämtade uppgifter.

I likhet med vad som tillämpats under föregående år, hade såsom »eget hem» ansetts sådan byggnad, som utom bostad för ägaren, innehölle ytterligare en lägenhet, avsedd för uthyrning. Byggnad, innehållande tre eller flera lägenheter, även sådan mindre byggnad, i vilken ägaren icke skulle hava sin bostad, hade betraktats såsom hyreshus.

På grund av den i förenämnda kungörelse givna föreskriften, att lånen skulle så fördelas, att därigenom särskilt främjades företag av direkt allmännyttig natur eller med anordningar, som avsåge att bereda den boende äganderätt eller annan stadigvarande rätt till bostaden, hade vid förslagets uppgörande lån företrädesvis föreslagits åt egnahemsföretag och kooperativa bostadsföretag. De hyreshus, för vilka lån föreslagits skola utgå, vore endast sådana byggnader, som innehölle tre mindre lägenheter och som sålunda kunde anses stå på gränsen till egna hem.

Med hänsyn till av 1926 års riksdag gjorda uttalanden hade byggnadsbyrån ansett sig böra i vissa fall föreslå en rätt så betydande reduktion av de avsevärda belopp, som av enskilda låneförmedlare begärts för den kooperativa byggnadsverksamheten.

I överensstämmelse med de principer, som tillämpats vid fördelningen av de närmast föregående årens lånemedel, hade byggnadsbyrån vid fördelningen av 1929 års medel med hänsyn till nu rådande lägre byggnadskostnad

icke ansett, att lån borde utgå med den fastställda högsta procenten av byggnadskostnaden utan att lånesumman borde kunna begränsas till omkring 35 % av nämnda kostnad.

Den 7 december 1928 lämnade Kungl. Maj:t jämlikt 1928 års kungörelse på därom gjorda och av byggnadsbyrån med utlåtanden överlämnade ansökningar följande enskilda sammanslutningar tillstånd att förmedla lån ur statens bostadslånefond av 1929 års lånemedel, nämligen: föreningen Bromma trädgårdar u. p. a., hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a., Stockholms kooperativa bostadsförening u. p. a., Stuvsta fastighetsägareförening u. p. a. och bostadsföreningen Örebro u. p. a. De villkor, som därvid uppställdes, ansluta sig i huvudsak till de villkor, som i brev den 26 mars 1926 uppställdes för omförmälda förbund vid meddelande av tillstånd för förbundet att förmedla lån ur bostadslånefonden av 1926 års lånemedel. Till sistnämnda villkor, som äro intagna å sid. 9 i propositionen nr 107 till 1927 års riksdag, ber jag här att få hänvisa.

Samma dag, den 7 december 1928, fattade Kungl. Maj:t beslut rörande byggnadsbyråns förslag till lånemedlens fördelning. Med bifall till byggnadsbyråns förslag beviljade Kungl. Maj:t sålunda genom brev nämnda dag vissa låneförmedlare lån ur statens bostadslånefond att i enlighet med bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse utgå med högst angivna belopp, under förutsättning beträffande kommun att, därest jämlikt bestämmelserna i § 74 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad eller § 73 i förordningen av samma dag om kommunalstyrelse på landet så erfordrades, kommunen erhöle Kungl. Maj:ts tillstånd till lånets upptagande. Brevet innefattade tillika föreskrift om de slag av byggnadsföretag, till vilka lånen i huvudsak skulle utgå. De sålunda beviljade lånen voro följande.

Städer:

	Kronor	Kronor
Eskilstuna för enskilda egnahemsbyggnader		28,700
Göteborg » » »		158,200
Halmstad » av enskilda personer eller kooperativ förening uppförda egnahemsbyggnader ...		30,000
Malmö » enskild egnahemsbyggnad	3,600	
» av bostadsföreningar uppförda byggnader	387,400	391,000
Norrköping » av kooperativ förening uppförd byggnad	150,000	
» enskilda hyreshus	60,000	210,000
Nyköping » enskilda egnahemsbyggnader	27,700	
» kooperativa byggnadsföretag	62,300	90,000
Söderhamn » enskild egnahemsbyggnad		7,700
Södertälje » enskilda egnahemsbyggnader		9,450
Uppsala » » »		30,000
Västerås » » »	35,000	
» enskilt hyreshus	5,000	40,000
	Kronor	995,050

Köpingar:

		Kronor	Kronor
Björkhamre	för enskild egnahemsbyggnad.....	5,000	
	» enskilt hyreshus	4,400	9,400
Hässelby villastad	» enskilda egnahemsbyggnader		16,800
Mörbylånga	» » »		9,000
Nynäshamn	» » »		35,700
Tomelilla	» enskild egnahemsbyggnad.....		3,000
		<u>Kronor</u>	<u>73,900</u>

Landskommuner och municipalsamhällen:

Almby socken	för enskilda egnahemsbyggnader.....		13,500
Botkyrka	» » »		5,000
Sävsjö municipalsamhälle	för enskild egnahemsbyggnad..		5,775
		<u>Kronor</u>	<u>24,275</u>

Enskilda låneförmedlare:

Föreningen Bromma trädgårdar u. p. a. för egnahemsbyggnader			85,000
Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a.			
för kooperativa byggnadsföretag i Stockholm	1,500,000		
» » » » Göteborg	460,000		
» » » » Malmö	97,000		
» » » » Västerås	85,000		
			<u>2,142,000</u>
Stockholms kooperativa bostadsförening u. p. a. för kooperativt byggnadsföretag			279,000
Stuvsta fastighetsägareförening u. p. a. för egnahemsbyggnader			100,000
Bostadsföreningen Örebro u. p. a. för kooperativt byggnadsföretag.....			70,000
		<u>Kronor</u>	<u>2,676,000</u>

Sammanfattning:

Städer	995,050
Köpingar.....	73,900
Landskommuner och municipalsamhällen	24,275
Enskilda låneförmedlare	2,676,000
	<u>Summa kronor 3,769,225</u>

Vidare bemyndigade Kungl. Maj:t i brevet statens byggnadsbyrå att, efter framställning av vederbörande låneförmedlare, med iakttagande av vissa villkor i särskilda fall överflytta för visst slag av byggnadsföretag beviljat lån till annat slag av byggnadsföretag.

Sedermera beviljade Kungl. Maj:t med anledning av särskilda framställningar ytterligare lån ur bostadslånefonden att i enlighet med omförmälda kungörelse utgå med högst angivna belopp, nämligen

<i>dels</i> den 18 januari 1929	Kronor
Uppsala stad för av bostadsförening uppförd byggnad	24,000
Eskilstuna stad för enskilda egnahemsbyggnader	47,600
<i>dels ock</i> den 22 februari 1929	
Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. för kooperativt byggnadsföretag i Stockholm	165,000
	Kronor 236,600

I skrivelse den 23 november 1928 har statens byggnadsbyrå, såsom jag inledningsvis erinrat, framlagt förslag i fråga om beredande av medel för lån ur statens bostadslånefond för år 1930.

Förslag om
lånemedel för
år 1930.

I skrivelsen berör byrån till en början frågan om *behovet av fortsatta åtgärder från statens sida* för förbättrande av läget på bostadsmarknaden och anför därvid inledningsvis huvudsakligen följande.

Statens
byggnads-
byrå.

Frågan huruvida en fortsatt utlåning ur statens bostadslånefond skulle anses påkallad och lämplig hade under senare år kommit att bedömas ur något ändrade synpunkter mot de ursprungliga. Beredandet under kommunal förmedling av lån ur fonden hade, när fonden inrättades år 1920, allenast äsyftat att från statens sida stimulera den lamslagna bostadsproduktionen och på så sätt medverka till lindrande av den rådande bostadsnöden. År 1923 hade inom byggnadsindustrien ett omslag inträffat till det bättre och bostadsproduktionen hade änyo börjat skjuta fart för att efter hand nå en viss större omfattning än den hade före världskriget. I den mån bostadsbyggandet fortskridit i sådant livligt tempo, hade också läget på bostadsmarknaden förbättrats, låt vara att viss knapphet på bostäder, enkannerligen för de mindre bemedlade fortfarande gjort sig gällande i åtskilliga orter. År 1926 hade emellertid förbättringen fortskridit så långt, att byrån funnit det kunna ifrågasättas, huruvida den sedan krisåren kvardröjande bostadsbristen vore av beskaffenhet att ensam för sig motivera ett fortsättande av ifrågavarande kristidsbetonade statliga långivning. Byggnadsbyrån hade då framhållit, att statsåtgärderna icke längre hade karaktären av understöd i egentlig mening utan vore en placering av vissa tillgångar ur rusdrycksmedelsfonden mot fullgod ränta. Byrån hade också förordat vissa ytterligare jämkningar av lånevillkoren i syfte att betaga dem varje karaktär av understöd, vilka jämkningsförslag numera i allt väsentligt vunnit Kungl. Maj:ts och riksdagens gillande. Vidare hade byggnadsbyrån under hänvisning till den utredning rörande ordnande av viss kreditgivning för bostadsändamål, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 april 1926 igångsatts inom socialdepartementet genom tillkallade sakkunniga uttalat, att i avvaktan på resultatet av utredningen den genom statens bostadslånefond provisoriskt ordnade kreditgivningen borde upprätthållas.

I och med att riksdagen, på förslag av Kungl. Maj:t, ställt medel till förfogande för ändamålet för såväl år 1928 som år 1929 finde anses, att de anförda synpunkterna vunnit gillande.

Härefter upptager byrån till bedömande, *huruvida frågan om den provisoriska statliga långivningens upprätthållande, i vad avser 1930, kan hava kom-*

mit i ändrat läge. Härvid borde, framhåller byrån, hänsyn tagas dels till att nämnda sakkunniga — bostadskreditsakkunniga — den 15 maj 1928 avgivit betänkande angående ordnande av viss bostadskredit (Statens offentliga utredningar 1928: 10) och dels till läget på bostadsmarknaden, sådant det låte sig bedöma av tillgängliga uppgifter.

Beträffande spørsmålet, i vad mån kreditutredningens fullbordande inverkar på frågan om lånemedel ur bostadslånefonden för år 1930, anför byggnadsbyrån bland annat följande.

De i betänkandet föreslagna anordningarna för kreditgivning under statens medverkan berörde bland annat den verksamhet, som byggnadsbyrån i främsta rummet hade att företräda, nämligen kreditgivningen för bostadsegenhet och för kooperativa bostadsföretag. I yttrandet över betänkandet hade byrån såsom sin mening framhållit, att i och med att en sådan kreditorganisation som den av bostadskreditsakkunniga föreslagna, såsom byrån också förordat, trätt i funktion, ytterligare långivning ur statens bostadslånefond ej syntes behöva ifrågakomma. Emellertid hade byrån tillika uttalat önskvärdheten av att denna långivning upprätthölles till dess andra tillfyllestgörande anordningar av stadigvarande natur träffats för dess avlösning. Ehuru byggnadsbyrån icke kunde bedöma, huruvida bostadskreditsakkunnigas förslag kunde komma att föreläggas 1929 års riksdag och sedermera omsättas i positiva åtgärder, ansåge byrån det uteslutet, att även vid bifall till förslaget en kreditorganisation sådan som den förordade skulle kunna bringas till stånd och stå rustad att möta det kreditbehov, som långivningen ur bostadslånefonden avsåge att fylla, redan så tidigt som under loppet av budgetåret 1929/1930. Särskilt kunde därvid erinras, att den föreslagna kreditorganisationen för sin verksamhet förutsatte ett nät av kreditföreningar, i förslaget benämnda stadsinteckningsföreningar, vilkas bildande torde taga viss tid i anspråk. För de byggnadsföretagare, som komme att under hösten 1929 planera sina byggnadsföretag i och för igångsättande efter 1930 års ingång, skulle möjligheterna att efter byggenas fullbordande faktiskt erhålla lån i en då sannolikt endast under bildande varande kreditorganisation te sig skäligen ovissa. I allt fall vore kreditinstitutet säkerligen icke vid en så tidig tidpunkt i tillfälle att ställa i utsikt lån efter byggnadsföretagens fullbordande på sätt, som bostadskreditsakkunniga förutsatt framdeles komme att ske.

Med hänsyn till det anförda ansåge byggnadsbyrån, att även om bostadskreditsakkunnigas förslag förelades 1929 års riksdag och vunne bifall samt sedermera bringades till en positiv lösning, den lämpliga tidpunkten för avvecklingen av långivningen ur statens bostadslånefond icke vore inne utan att medel ur fonden borde stå till förfogande även för fördelning under hösten 1929 att användas för bostadsbyggande under år 1930.

Till belysande av läget på bostadsmarknaden lämnar byggnadsstyrelsen vissa uppgifter dels angående nytillkomna bostadslägenheter och dels angående tillgången på sådana lägenheter.

I det förra hänseendet meddelar byggnadsbyrån vissa bostadsstatistiska uppgifter avseende städer och stadslänkande samhällen. Uppgifterna hava lämnats av socialstyrelsen och återfinnas i Sociala meddelanden 1928, nr 4, 11 och 12.

Byrån återgiver först en tablå över antalet nytillkomna bostadslägenheter i städer och stadslänkande samhällen under vart och ett av åren 1920—1927

samt under år 1913, vilket års siffror ansetts såsom en god utgångspunkt för jämförande indexberäkningar.

Med avseende å tablån, vilken här återgives, må anmärkas, att med smålägenheter avses lägenheter om högst två rum och kök.

	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Antal tillkomna bostadslägenheter	8,594	4,524	6,365	6,360	9,461	11,901	13,068	14,221	15,095
Index	100	53	74	74	110	138	152	165	176
Antal tillkomna smålägenheter	5,957	3,293	4,656	3,974	5,595	7,783	8,991	10,427	11,293
i % av samtliga	69.3	72.8	73.2	62.5	59.1	65.4	68.8	73.3	74.8
Index	100	55	78	67	94	131	151	175	190

Antalet nytillkomna lägenheter vore sålunda år 1927 76 procent större än år 1913. Om siffrorna ifråga ställdes i relation till befolkningssiffrorna, hade antalet per 10,000 invånare nytillkomna lägenheter under de båda jämförelseåren ökat från 49 till 67 eller med 36.7 procent.

För enbart våra större städer (med över 10,000 invånare) hade antalet nytillkomna lägenheter ökat från 6,155 (index 100) år 1913 till 12,356 (index 201) år 1927. I förhållande till invånareantalet hade antalet nytillkomna lägenheter i dessa städer ökat proportionsvis mera än i samtliga orter, nämligen, per 10,000 invånare, från 49 år 1913 till 79 år 1927 eller med cirka 60 procent.

Vidare återgives av byggnadsbyrån en tablå, utvisande antalet nytillkomna lägenheter om ett rum och kök i procent av hela antalet nytillkomna lägenheter i samtliga redovisade orter under åren 1913 och 1920—1927. Enligt tablån har denna lägenhetstyps relativa andel i totalproduktionen under de senaste åren stigit icke obetydligt men siffran för år 1927 (27.5 %) har dock ej fullt nått upp till 1913 års siffra (30.8 %).

Byggnadsbyrån återgiver härefter vissa uppgifter rörande den *icke-spekulative byggnadsverksamhet*, som bedrivs av stat, kommuner, bostadsföreningar, stiftelser med flera, samt påpekar därvid bostadskooperationens absoluta och relativa frammarsch. Dess relativa andel i den icke-spekulativa lägenhetsproduktionen hade ökat från 17.6 procent år 1924 till 69.8 procent år 1927. I samband härmed har byggnadsbyrån anfört följande.

Ett karaktäristiskt drag i den bostadskooperativa och övriga icke-spekulativa byggnadsverksamheten vore, att den i betydligt högre grad än den spekulativa koncentrerat sig på uppförande av just de minsta slagen av bostäder. Belysande vore sålunda, att av de 6,785 enkelrum, enkelkök och lägenheter om 1 rum och kök, som under år 1927 registrerats såsom fullbordade, icke mindre än 2,279 eller 33.6 procent tillkommit på icke-spekulativ väg. Särskilt högt vore relationstalet för Göteborg (57.5 %), Uppsala (74.3 %) och Jönköping (60.0 %). Stockholm uppvisade relationstalet 36.3 procent.

Till belysande av *bostadstillgången* anför byggnadsbyrån härefter följande.

Sedan ett antal år hade socialstyrelsen hos vederbörande myndigheter i våra städer gjort förfrågan, huruvida tillgången på lägenheter vore att anse såsom »tillräcklig» — sedan år 1925 hade också termen »god» upptagits — »knapp» eller »otillräcklig».

Uppgifterna i nedanstående tablå avsåge tillgången på smålägenheter om högst 2 rum och kök vid tiden strax efter oktoberflyttningen under vart och ett av åren 1923—1928:

	Antal städer, där tillgången på smålägenheter betecknas såsom			
	god	tillräcklig	knapp	otillräcklig
<i>36 större städer.</i>				
1923		4	8	24
1924		5	10	21
1925	1	6	13	16
1926	1	6	16	13
1927	3	14	13	6
1928	3	16	12	5
<i>69 mindre städer.</i>				
1923		36	19	14
1924		37	24	8
1925	13	34	14	8
1926	11	41	14	3
1927	9	43	15	2
1928	15	31	19	4

I fråga om äldre smålägenheter hade tillgången på sådana i oktober 1928 angivits vara god i 3, tillräcklig i 15, knapp i 15 och otillräcklig i 6 av 39 större städer samt god i 16, tillräcklig i 34, knapp i 19 och otillräcklig i 4 av 73 mindre städer.

I fråga om nya smålägenheter hade tillgången i oktober 1928 angivits vara god i 2, tillräcklig i 19, knapp i 11 och otillräcklig i 7 av 39 större städer samt god i 14, tillräcklig i 28, knapp i 20 och otillräcklig i 6 av 68 mindre städer.

Med ledning av uppgifterna om den livliga byggnadsverksamheten under de senare åren kunde man närmast vara böjd antaga, att tillgången på bostäder numera allestädes skulle vara fullt tillfredsställande. Det hade till och med, för övrigt redan för flera år sedan, uttalats farhågor, att det forcerade bostadsbyggandet hotade att leda till en omedelbart förestående överproduktion.

De nu återgivna uppgifterna syntes vad det aktuella läget beträffade ej ägnade att bekräfta sådana uppfattningar. Med avseende å smålägenheter hade sålunda ännu i oktober 1928 17 större och 23 mindre städer betecknat tillgången såsom knapp eller otillräcklig.

Det hade också gjorts gällande, att bostadsknapphet allenast yppade sig i fråga om äldre, relativt billigare bostäder, beträffande vilka behovet vore störst, men att tillgången på nybyggda, gemenligen relativt dyrare lägenheter vore tillräcklig eller riklig. Nyss lämnade uppgifter rörande tillgången i oktober 1928 av dels äldre dels nya smålägenheter vore ej ägnade att bekräfta denna uppfattning. Sålunda hade 18 större och 26 mindre städer betecknat tillgången på nybyggda smålägenheter såsom knapp eller otillräcklig. De insamlade uppgifterna lämnade alltså ingalunda stöd för uppfattningen, att marknaden på alla håll skulle vara mättad, i vad rörde moderna smålägenheter.

Jämväl i ett annat avseende erbjöde tablåns uppgifter intresse. Av dessa kunde man till och med år 1927 utläsa en påtaglig, stadigt fortgående förbättring av läget på bostadsmarknaden. Sedan nämnda år syntes emellertid förbättringsprocessen hava avstannat; i fråga om mindre städer kunde till och med utläsas en svag tillbakagång. I allt fall ville det synas, som om förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på bostadsmarknaden numera vore mera konstant, än vad fallet varit under åren närmast före den svåraste kristiden. Rådande knapphet på smålägenheter för de mindre bemedlade klasserna syntes icke längre kunna betecknas såsom en kvarstående, snart nog försvinnande rest från krisårens allmänna bostadsnöd utan borde snarare anses jämförlig med den tämligen konstanta knapphet i sådant hänseende, vilken redan före världskriget varit rådande såsom ett så att säga normalt samhällsont och som påkallade det allmännas uppmärksamhet. Även om farhågor för framtida överproduktion av bostäder givetvis ej läte sig utan vidare avvisa — möjligheter till tid efter annan återkommande kriser på bostadsmarknaden torde aldrig helt kunna undanröjas — lämnade de anförda siffrorna dock ej stöd för uppfattningen, att sådana farhågor skulle äga aktuell grund, för så vitt man betraktade våra stadssamhällen såsom en helhet.

Till ytterligare belysning av frågan om bostadstillgången hänvisar byggnadsbyrån till några utdrag ur de framställningar om lån ur statens bostadslånefond, som av olika kommuner ingivits närmast före den 1 november 1928. Av dessa utdrag inhämtas följande.

Halmstad: Ett stort antal familjer i staden måste fortfarande bo i »nöd-bostäder» på grund av för ringa tillgång på smärre lägenheter. Visserligen kunde måhända ej dessa familjer direkt beredas andra bostäder genom nybyggnaderna, men indirekt verkade tillkomsten av nya bostadshus så, att andra lägenheter bleve fria och tillfördes bostadsmarknaden, varigenom nödbostäderna så småningom kunde avfolkas. Fortfarande rådde sålunda brist särskilt på smålägenheter upp till tre rum och kök, vadan fortsatt produktion av dylika lägenheter vore önskvärd.

Eskilstuna: Bostadsbrist vore fortfarande rådande inom staden, till följd varav ett flertal familjer vore inhyta i s. k. nödfallsbostäder, varjämte en del bostadslägenheter borde utdömas, vilket dock icke kunde ske, förrän bostadsbristen lindrats.

Malmö: Bristen å enrumslägenheter hade i årets hyresmarknad varit särskilt starkt framträdande vid jämförelse med övriga lägenhetsgrupper och vore ännu ganska kännbar. Trots mycket livlig byggnadsverksamhet funnes inom staden cirka 370 familjer, som hade otjänliga bostäder. Bostadsförmedlingen hade meddelat, att bostäder erfordrades för omkring 100, efter den 1 oktober i kolonistugor boende, familjer, omkring 37 familjer i gamla länscellfängelset, omkring 25 familjer boende i de för omkring tio år sedan uppförda träbarackerna och omkring 158 familjer boende i av hälsovårdsnämnden till utdöming föreslagna lägenheter. I nödfallsbostäder vore inhyta 31 familjer. Härav framginge, att antalet lägenheter, som behöfve skapas för att behovet av bostäder på ett tillfredsställande sätt skulle bliva tillgodosett, uppginge till inemot 400. Därjämte borde hänsyn tagas till den normalt erforderliga tillväxten i behovet av lägenheter för varje år på grund av ingångna giftermål och folkmängdens ökning.

Norrköping: Tillgången på lägenheter intill två rum och kök vore fortfarande otillräcklig; 38 familjer vore inhyta i provisoriska bostäder. Vidare funnes en del undermåliga mindre bostadslägenheter, som inom närmaste tiden torde komma att utsynas.

Nyköping: Bostadsbrist av svår beskaffenhet hade yppat sig till den 1 oktober 1928. I början av september hade drätselkammaren genom annonser uppmanat de familjer, som till flyttningen saknade bostad, att snarast göra anmälan härom. Sådan anmälan hade inkommit från 29 familjer, omfattande 77 personer. Saken hade provisoriskt ordnats sålunda, att genom stadens försorg 3 lägenheter anskaffats för 3 familjer, 13 familjer intagits i stadens gamla epidemisjukhus, 4 familjer tillsvidare fått bo hos släktingar och 2 familjer måst flytta till landet. Stadens bostadsfråga vållade således stora bekymmer, och det vore därför synnerligen behövt, att de kooperativa företag och egnahemsbyggare, som nu sökte lån ur statens bostadslånefond, kunde erhålla dylika i största möjliga utsträckning. Någon utsikt att hyreshus av enskilda skulle uppföras finnes ej, då nu gängse hyror ej kunde ränta de höga byggnadskostnaderna.

Söderhamn: Bostadsfrågans läge i staden ansågs fortfarande vara otillfredsställande beträffande lägenheter om 2 rum och kök.

Södertälje: Tillgången på smålägenheter inom staden vore alltjämt otillräcklig och många av de befintliga smålägenheterna vore av dålig beskaffenhet, varför behov föreläge för produktion av goda sådana lägenheter.

Uppsala: Endast ett ringa antal lägenheter om ett rum och kök hade under året tillkommit, och vore beträffande nämnda bostadstyp en tämligen kännbar brist alltjämt rådande. Detta förhållande komme för övrigt till uttryck däri, att efter den 1 oktober 1928 9 familjer, bestående av tillsammans 37 personer, fortfarande härbärgerades i stadens nödbostäder.

Västerås: Bostadsförhållandena i staden kunde i stort sett karakteriseras med att det alltjämt föreläge brist på bostäder beroende på ökning av folkmängden utan motsvarande ökning i bostadsstocken. Enligt av byggnadsnämnden avgiven statistik över byggnadsverksamheten för år 1927 hade denna i jämförelse med år 1926 visat en ej oväsentlig stegring — nytillkomna lägenheter under år 1927 vore 49 med sammanlagt 107 rum och 35 kök mot under år 1926 24 lägenheter med 54 eldstäder — men hade detta oaktat den kommunala hyresförmedling, som vid oktoberflyttningen varit i verksamhet, haft stark känning av förefintlig bostadsbrist.

Björkhamre köping: Ett konstant behov föreläge alljämt framför allt av praktiska och hygieniska bostadslägenheter.

Hässelby villastad: Byggnadsverksamheten inom köpingen hade de senaste åren legat nästan fullt nere beroende bland annat därpå, att möjligheterna för byggnadslån vore otillräckliga.

Mörbylånga köping: Det rådde brist på lägenheter om två à tre rum och kök.

Tomelilla köping: Efterfrågan å bostadslägenheter inom köpingen hade under de senaste sju à åtta åren varit stor.

Almby socken: Bostadsfrågans läge inom Almby kommun vore i högsta grad beroende på förhållandena i Örebro, enär den tätbebyggda delen av kommunen, Almby municipalsambälle, omedelbart gränsar till och på vissa ställen är sammanbyggd med staden. Enär stor utflyttning ägde rum från Örebro, måste bostadsbrist anses föreligga, även om det för närvarande finnes några lägenheter hyreslediga inom kommunen. Dessa vore i regel belägna i mindervärdiga fastigheter, där ombyte ofta skedde, i vissa fall flera gånger om året.

Vidare meddelar byggnadsbyrån vissa uppgifter om *husvillhet*, som befunnits påkalla kommunalt ingripande. Härom yttrar byrån bland annat följande.

Sådan husvillhet vore alltjämt tillfinnandes. Efter oktoberflyttningen 1928 hade sålunda i 14 större städer förekommit i kommunala nödbostäder

kvarboende 250 familjer om 1,465 personer. Vid motsvarande tidpunkt år 1927 hade i 15 städer förekommit sådan husvillhet, berörande 336 familjer om 1,935 personer. Emellertid borde erkännas, att företeelsen ifråga numera företrädesvis torde vara en mätare på hithörande familjers svaga ekonomi, barnrikedom — i genomsnitt belöpte 5.9 familjemedlemmar per familj — och andra svårigheter att konkurrera om tillgängliga bostäder och sålunda mindre kunde betraktas såsom en indikator på den allmänna tillgången på bostäder.

Byggnadsbyrån anför härefter:

Att bostadsmarknaden allt fortfarande i det stora hela syntes absorbera de årliga nytillskotten av bostäder, vilka icke blott absolut utan även relativt i förhållande till städernas folkmängd vore avsevärt större än före världskriget, låte icke tillräckligt förklaras vare sig av något från krisåren kvarstående underskott på bostäder eller av växande folkmängd. Förklaringen torde böra sökas jämväl däri, att de mindre bemedlade klasserna vore på väg att låta sin sedan tiden före världskriget tvivelsutan förbättrade ekonomiska standard utlösa sig i behov av förbättrad bostadsstandard, genom avskaffande av inneboendesystem, övergång från enrumms- till tvårumslägenheter och så vidare. De successivt sjunkande siffrorna för boendetätheten lämnade också statistiskt belägg för riktigheten av detta antagande.

Denna utveckling torde icke få anses såsom ett utslag av mindre önskvärd lyx utan såsom en ekonomiskt naturlig och socialt glädjande allmän tendens. Ett påtagligt uttryck för de mindre bemedlades strävanden mot bättre bostadsförhållanden vore det starka intresse, med vilket bostadskooperationen och egnahemsbyggandet för närvarande omfattades. Det borde därför anses önskvärdt, att det speciella behovet av kredit för sådant bostadsbyggande bleve tillgodosett. Om ett avbrott i den statliga kreditgivningen skulle göras, innan möjligheter öppnats för beredande av ändamålsenlig kredit i annan ordning, skulle sannolikt egnahemsbyggandet och den kooperativa bostadsproduktionen drabbas av ett allvarligt bakslag.

Vad angår storleken av det *belopp*, som kan antagas bliva erforderligt för *utlåning under år 1930* ur statens bostadslånefond, har byggnadsbyrån uttalat sig på följande sätt.

Vid bifall till byggnadsbyråns förslag till fördelning av nu i statens bostadslånefond tillgängliga medel återstode disponibelt för framtida utlåning ett belopp av endast omkring 355,000 kronor, vilket belopp säkerligen till största delen komme att tagas i anspråk under loppet av år 1929. Ytterligare medel torde därför böra göras tillgängliga. Byggnadsbyrån uppskattade det belopp, som kunde erfordras vid en fördelning under slutet av år 1929, till 4,000,000 kronor eller ett belopp något understigande det vid den senaste fördelningen tillgängliga. Byrån förutsatte, att de medel, som eventuellt komme att anvisas, liksom hittills varit fallet, finge av bostadslånefonden disponeras såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel. Emellertid torde ny överföring av medel från rusdrycksmedelsfonden ej påkallas, utan till bostadslånefonden inflytande räntor och amorteringar, enligt vad byrån från statskontoret under hand inhämtat, förslå därtill.

Vad slutligen angår *lånevillkoren* anser byggnadsbyrån, att bestämmelserna i 1928 års kungörelse böra gälla oförändrade allenast med de ändringar av fastställda data för låneansökningars ingivande m. m., som enligt sakens natur påkallas.

Statskontoret.

Över byggnadsbyråns framställning har statskontoret till följd av remiss avgivit utlåtande den 17 januari 1929.

Vad först angår frågan om fortsatt upprätthållande av den statliga långivningen på ifrågavarande område har statskontoret härutinnan åberopat vad statskontoret anfört i utlåtande den 17 december 1927.

I anledning härav tillåter jag mig erinra, att statskontoret i sistnämnda utlåtande, vilket närmare berörts i propositionen nr 84 till 1928 års riksdag sid. 11, givit uttryck åt tvekan om nödvändigheten och lämpligheten av fortsatt utlåning. Med hänsyn till att enligt byggnadsbyråns förmenande låneverksamheten icke borde avbrytas, förrän kreditväsendet på bostadsfrågans område, varom utredning påginge, på ett mera stadigvarande sätt ordnats, och då den ifrågasatta långivningen vore påkallad endast i begränsad omfattning och icke komme att erfordra något anvisande till bostadslånefonden av nya medel från rusdrycksmedelsfonden, ville statskontoret emellertid icke motsätta sig åtgärders vidtagande för utlåningens försättande även under år 1929.

Vad frågan om tillgängliga medel beträffar har statskontoret meddelat, att under tiden 1—15 januari 1930 beräknades å statens bostadslånefond inflyta i amorteringar 1,150,000 kronor och i räntor 3,250,000 kronor.

Statskontoret har slutligen, i vad förslaget avser lånevillkoren, anfört, att bestämmelserna i kungörelsen den 1 juni 1928 angående lån ur statens bostadslånefond, med ändring i fråga om tiderna för låneansökningarnas ingivande m. m. syntes kunna tillvidare vinna tillämpning och lånen sålunda allt fortfarande löpa med en ränta av fem procent.

Proposition om
ordnande av
viss bostads-
kredit.

Innan jag ingår på frågan om behovet av ytterligare lånemedel för främjande av bostadsproduktionen, vill jag erinra, att Kungl. Maj:t förut denna dag på föredragning av chefen för finansdepartementet beslutit avlåtande till riksdagen av proposition med förslag till förordning om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar.

Berörda förslag, vilket i huvudsak bygger på förenämnda av bostadskreditsakkunniga avgivna betänkande, avser att tillgodose behovet av primär- och sekundärkredit för egnahem samt av sekundärkredit för bostadskooperationen och för övriga bostadsfastigheter i städer och andra tätare bebyggda samhällen.

Nämnda kreditbehov skall tillgodoses genom inrättande av en ny kreditorganisation. Denna skall utgöra en sammanslutning av låntagarna själva och således, ehuru bildad under statlig medverkan, vara en enskild kreditinrättning. Verksamheten skall ej lämna rum för företag arvinst. Förebilden till organisationen har i tillämpliga delar utgjorts av dels konungariket Sveriges stadshypotekskassa jämte stadshypoteksföreningarna och dels de danska så kallade hypoteksföreningarna.

Organisationen, som är avsedd att omfatta hela riket, består dels av en centralkassa, som har att anskaffa de erforderliga lånemedlen genom ut-

ställande av obligationer, och dels av lokalföreningar med uppgift att tillhandahålla dessa lånemedel åt sina medlemmar.

Kassan står under ledning av en styrelse, bestående av minst 7 högst 9 ledamöter. Av dessa ledamöter utser Kungl. Maj:t två, av vilka den ene skall vara styrelsens ordförande, samt fullmäktige i riksgäldskontoret en. Övriga ledamöter utses av den årligen sammanträdande ombudsstämman, som består av ombud, i viss ordning valda av föreningarna. Stämman väljer även två revisorer och beslutar om ansvarsfrihet för styrelsen. En tredje revisor utses av fullmäktige i riksgäldskontoret.

I varje förening skall finnas en styrelse, av vars ledamöter en skall utses av kassans styrelse. Övriga ledamöter väljas å föreningssammankomst. Å dylik sammankomst väljas även revisorer och fattas beslut om ansvarsfrihet för styrelsen. Det tillkommer styrelsen att utse verkställande direktör för föreningen.

Kassan utställer obligationer med säkerhet av de skuldförbindelser med tillhörande inteckningshypotek, som de enskilda låntagarna avgiva till föreningarna och som dessa med egna skuldförbindelser i sin tur pantförskriva till kassan. Låntagarna äro solidariskt ansvariga för varandras förbindelser till föreningen och de olika föreningarna i sin tur likaledes solidariskt ansvariga för varandras förbindelser till kassan. I syfte att förebygga, att denna ansvarighet behöver anlitas föreskrives fondbildning genom tillskott från låntagarna. Dylik fondbildning skall äga rum både hos kassan och hos föreningarna.

Såsom en yttersta säkerhet för kassans obligationer tjänar en av staten tillskjuten grundfond, bestående av statsobligationer å nominellt 30,000,000 kronor. Dessa obligationer fortfara att tillhöra staten och må disponeras endast i vissa särskilda fall.

Lån kan beredas för såväl äldre som nybyggda hus, dock endast för färdiga sådana. Belåningsgränsen är 75 % av fastighetsvärdet. Valuta för lån lämnas antingen i kassans obligationer till parikurs eller kontant. Det förutsättes, att kassan skall biträda vid försäljning av obligationerna.

Lånen, som skola amorteras enligt fastställd plan under högst fyrtio år, äro ouppsägbara från långivarens sida under hela lånetiden.

Det är avsett, att de erforderliga författningarna skola träda i kraft under år 1929.

Såsom chefen för finansdepartementet anförte vid framläggandet av nyss-nämnda proposition, torde det av kristidsförhållandena föranledda extraordinära behovet av bostadsproduktion numera vara praktiskt taget tillfredsställt, och de kreditbehov, som det nu gäller att tillgodose, kunna sägas vara av mera normal karaktär. Beträffande hyreshus i allmänhet torde en direkt statlig kreditgivning icke behöva ifrågakomma, och även vad bostads-egna hemmen och bostadskooperationen angår synes utvecklingen hava lett därhän, att kreditförhållandena böra kunna i största utsträckning ordnas utan statens direkta långivning. Det normala kreditbehov, som sålunda före-

Departements-
chefen.

finnes, torde kunna tillgodoses genom den nya organisationen. Den genom bostadslånefonden bedrivna verksamheten synes därför böra avvecklas. Emellertid är det tydligt, att den nya organisationen icke kan omedelbart komma i funktion. Även om åtgärder för organisationens bildande vidtagas redan under innevarande år, kan det icke antagas, att densamma kommer att erhålla någon egentlig omfattning förrän tidigast under år 1930. Den kan därför i endast ringa utsträckning bliva av betydelse för byggnadsverksamheten under sistnämnda år. I den mån behov under samma år föreligger av understöd för denna byggnadsverksamhet, kan detsamma således icke tillgodoses genom den föreslagna organisationen.

Av byggnadsbyråns utredning framgår, att på flera platser förefinnes en viss knapphet på bostäder, särskilt smålägenheter, och det måste anses önskvärdt, att åtgärder vidtagas för bostadsproduktionens främjande. Att behov föreligger av ökade kreditmöjligheter för bostadsbyggande har även närmare utvecklats av chefen för finansdepartementet vid framläggandet av oförmälda förslag. Särskilt framträder detta behov i fråga om den kooperativa byggnadsverksamheten och egnahemsbyggandet, vilka i allt större utsträckning övertagit tillgodoseendet av de mindre bemedlades bostadsbehov. Med hänsyn härtill synes det mig lämpligt, att den genom bostadslånefonden bedrivna statliga kreditgivningen fortsättes även för år 1930.

Vad angår storleken av det belopp, som för nu angivna ändamål bör ställas till förfogande, är det uppenbart, att viss hänsyn bör tagas till den nya kreditorganisationens tillkomst. Då, såsom nyss anförts, efter det denna organisation trätt i tillämpning, den statliga långivningen synes böra avvecklas, bör lämpligen nu viss återhållsamhet iakttagas. På grund härav torde man icke böra taga i anspråk så stort belopp, som av byggnadsbyrån föreslagits, eller 4,000,000 kronor. För en inskränkning i det föreslagna beloppet talar även en annan omständighet. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsbyrån har efter det byrån den 23 november 1928 avgivit förberörda framställning ytterligare medel blivit disponibla till följd av att beviljade lån icke utnyttjats. Sålunda hava av denna anledning smärre belopp, den 15 februari 1929 uppgående till sammanlagt omkring 165,000 kronor, blivit tillgängliga, varjämte Malmö stad återkallat sin ansökan om lån såvitt avser det belopp, 391,000 kronor, som den 7 december 1928 beviljats staden. Utöver den summa av omkring 355,000 kronor, som enligt byggnadsbyråns skrivelse den 23 november 1928 återstod för framtida utlåning, finnas sålunda disponibla ytterligare omkring 556,000 kronor, eller tillhopa omkring 911,000 kronor. Därest från detta belopp avdragas de belopp, som den 18 januari och den 22 februari 1929 beviljats till förut angivna låneförmedlare, eller sammanlagt 236,600 kronor, återstår för framtida utlåning omkring 674,000 kronor.

Med hänsyn till det anförda torde det belopp, som erfordras för år 1930, lämpligen kunna bestämmas till högst 3,000,000 kronor. Detta belopp kan disponeras av de till fonden inflytande amorteringarna och räntorna för år 1929.

Vidkommande slutligen lånevillkoren synes anledning saknas att frångå de grunder, som tillämpats beträffande utlåningen för år 1929. De för nämnda år gällande bestämmelserna böra därför i huvudsak bibehållas med de ändringar i fråga om data, som påkallas av sakens natur.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för år 1930 må, till beredande av nya lån ur statens bostadslånefond i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna grunder, av de till fonden inflytande amorteringarna och räntorna för år 1929 disponeras ett belopp av högst 3,000,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Swartling.